

Kentsel Kimliğin Yeşil Alanlar Açısından İrdelenmesi

Zeki DEMİR¹, Emrah Erhan ACAR¹, Elif TAVUKOĞLU¹

Özet

Yeşil alanlar ulaşım, toplumun yeniden canlandırılması, ekonomik gelişmeye katkı, doğal kaynakların korunması, çevrenin korunması, yaban hayatının korunması, göçün önlenmesi ve eğitime katkı gibi çeşitli işlevlere sahiptir. Güçlü bir kent kimliği kaliteli bir kentsel çevrenin varlığı ile mümkündür. Düzce gibi değişim içerisinde olan kentlerin kendi kentsel kimliklerini geliştirmedeki araçlardan biride açık ve yeşil alanların iyi bir şekilde tasarlanmasıdır.

Bu çalışmada Düzce kent merkezinde yer alan Camıkebir, Kiremitocağı ve Kültür mahalleri kentsel açık ve yeşil alanlar açısından incelenmiş ve bu mahallelerin komşuluk ilişkilerinin çok iyi olmasına olanak sağlayacak açık ve yeşil alan potansiyelinin olduğu tespit edilmiştir. Bu mahallelerde yaşayan çalışan halkın iş yerlerine ve rekreasyonel aktivitelere, öğrencilerin okullarına ve oyun alanlarına, yaşlı insanların parklara ve alışveriş noktalarına yürüyerek gidebilecekleri ve her bir bireyin diğer bireylerle dostluk içerisinde yaşamını sürdürmek isteyebileceği alternatif kullanım alanlarının nerelerde ve ne tür kullanımlar olabileceği araştırılmıştır

Anahtar kelimeler: Düzce, Açık ve yeşil alanlar, Kentsel kimlik, Mahalle kimliği.

Evaluation of City Identity in Terms of Green Areas

Abstract

Green areas serve a variety of functions and benefits including recreation, transportation, community revitalization and economic development, natural resource conservation, environmental protection, wildlife habitat and migration and education. A strong urban identity supported by a quality urban environment. For the cities in transition, such as Duzce, good design of open and green spaces is one of the instruments for improving the image of the city.

The three districts (Camıkebir, Kiremitocağı and Kültür) from Duzce city center which were researched on this paper have the potential of becoming a neighborhood friendly environment and the most highly desirable alternative place where people walk to work and recreation facilities, where students can walk to school and playgrounds and the elderly can walk to the park and grocery store and where everyone can gather with their friends.

Key Words : Duzce, open and green spaces, Urban identity, district identity.

¹ Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Konuralp 81620 DÜZCE

1.Giriş

Düzce kent merkezi, gün içerisinde belediye sınırları içerisinde yaşayan insanların yanında kent merkezi dışında yaşayan insanlara ticaret, eğitim, eğlence, sosyal ve sportif çeşitli aktivitelere ev sahipliği yaptığı için yoğun bir kullanıma sahiptir. Kent merkezi; kent dışından gelen insanlara kent hakkında bilgi veren, kenti tanıtan, kent özelliklerinin yansıtıldığı merkezdir. Aynı zamanda kent merkezi kentin yönetim, koordinasyon, alışveriş, spor ve park alanlarının yoğun olduğu merkezdir. Düzce Kent merkezinde gerek mahalle nüfus yoğunluğu ve gerekse kullanımlar sebebiyle oluşan nüfus yoğunluğu bakımından açık ve yeşil alanların yetersiz kalması bakımından birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Bu çalışmada Düzce kentinin tarihi, kültürel ve doğal dokusunu bozmadan, kentte yaşayan halka yüksek yaşam standartlarının sunulduğu, herhangi bir afet anında acil kullanım alanı, kendine özgü bir kent kimliğine sahip, dışından gelenlere çekici ve etkileyici bir kent merkezi sunulmasını amaçlanmıştır. Düzce kent merkezde seçilen üç mahalle örneği bu çalışma alanını oluşturmaktadır. Seçilen Kültür, Camikebir ve Kiremitocağı komşu mahallerinin açık ve yeşil alanlarının yeterlilik durumunun tespit edilmesi ve öneri planı geliştirilmesi için çalışma alanı olarak tercih edilmişlerdir. Ayrıca nüfus yoğunluğu, ticaret, park ve spor alanlarının yoğun olarak bulunduğu bu 3 mahalle çalışma açısından uygun görülmüştür.

Düzce kent merkezindeki söz konusu mahallelerde mevcut olan açık ve yeşil alan miktarının belirlenip, kişi başına hangi oranda düştüğünün tespiti yapılmıştır. Elde edilen veriler İmar ve İskan Bakanlığının yasalarla belirlenmiş olduğu normlara uyup uymadığının araştırılmıştır. Ayrıca var olan bu kullanımların halkın ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi ve mahallelere kimlik kazandırılması amacıyla üç mahalle örneği üzerinde bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Seçilen alanlar üzerinde açık ve yeşil alanların işlevseliliklerinin artırılmasının yanında mahallere kimlik kazandırılması ve bu şekilde çekiciliğinin artırılması düşüncesi de savunulmuştur. Her kentte olması gerektiği gibi mahallelerin de onları tanıtıcı, içinde bulundurduğu mekan veya aktivite özellikleriyle özdeşleşeceği kimlikleri olmalıdır. Örneğin alanda adı geçen Kültür mahallesinde park ve spor alanları bulunmaktadır. Bu kullanımların yanında getirilecek sosyal ve kültürel aktivitelerle mahalle adıyla özdeşleşen bir kimliğe kavuşabilir. Kimlik kavramı yalnızca mevcut kullanımlarla ya da tarihi ve doğal özelliklerle değil sahip olduğu yeşil alanlarla da kazanılabilir. Çeşitli etkinliklerin yapılacağı yeşil alanlarla birlikte anılıp kimlik kazanabilir. Alanda diğer mahalleye komşu olan asar suyundan yararlanılarak bu mahalle için insanların dinlenip eğlenebileceği mekanlar oluşturulabilir.

Böylece, mahallelerde mevcut özellikler ortaya çıkarılarak ya da öneriler doğrultusunda yeni özellikler kazandırılarak, önce mahalleler bazında daha sonra tüm kent bazında kente bir kimlik kazandırılabilir.

1.1.Alanın Genel Özellikleri

Düzce ili bulunduğu coğrafyanın jeolojik ve jeomorfolojik özellikler sebebiyle deprem riski taşımaktadır. Felaket sonrasında halkın barınma ihtiyacını karşılamak, gerekli yardımları ulaştırmak amaçlı birimlerin organizasyon ve koordinasyonunu sağlamak için belli merkezlere gereksinim duyulmaktadır. 1999 yılında yaşanan deprem sonrası çadır kentlerin kurulması için uygun yer temini, yeni yaşam alanlarının oluşturulması gerekmiştir. Bu alanlarda altyapı (su, kanalizasyon, temizlik, sağlık, güvenlik) hizmetlerinin getirilmesi zaman alıcı işlemlerdir. Bazı felaketzedeler şehir dışına ya da köylere giderek geçici bir süre buralarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Ayrıca Düzce Kenti ve çevresi Küçük Melen ve Asar Suyu deresinin taşkın düzlüğü üzerinde kurulmuş olması sebebiyle kanallar daraltılarak akışları sınırlandırılmıştır. Bu yüzden kış yağışlarında yatakların taşması ve sel olaylarıyla karşılaşılabilir.

Yaşanılan felaketlerle birlikte özellikle düzce gibi risk altında bulunan bir ilde duyulan açık ve yeşil alan ihtiyacı önemle vurgulanarak ortaya çıkmıştır.

Kentteki nüfus yoğunlukları 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerinden sonra büyük değişim göstermiştir. 1997 yılı nüfus verilerine göre Düzce il nüfusu yaklaşık 300 bin iken depremden sonra bu rakamda azalmalar olduğu görülmüştür. Depremlerden önce nüfus bakımından en yoğun mahalleler olan Kültür, Azmimilli, Camiikebir mahalleleri en çok hasarın olduğu mahallelerin başında gelmektedir. Yaşanan depremlerden sonra mahallelerin büyük çoğunluğunda özellikle merkeze yakın mahallelerde nüfus yönünden önemli miktarda azalma olmuştur.

Düzce Belediyesi tarafından, 15.10.1999 tarih 12297 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının 10 nolu genelgesi gereği Düzce revizyon imar planına esas teşkil etmesi açısından kent merkezi ve yakın çevresinde yaklaşık temel zeminin jeolojik ve jeoteknik özelliklerinin belirlenmesi ve önerilerinin sunulması amacıyla çeşitli çalışmalar yaptırılmıştır. Bu çalışmalar 10.10.2000 tarihinde Afet İşleri Genel Müdürlüğüne onanmıştır (Uçkun, 2001).

Yapılan bu çalışmalara göre; hasarın en yoğun olduğu şehir merkezini kapsayan bölge söz konusu çalışma alanını da kapsamakta olan kuzeyde D-100 karayolu, güneyde Asarsuyu, doğuda D-100 karayolu, Cumhuriyet Mahallesi ve Ticaret lisesi ile batıda küçük melen çayı içinde kalan Cedidiye Mah., Nusrettin Mah., Burhaniye Mah., Camiikebir Mah., Şerefiye Mah., Kültür Mah.,

Kiremitocağı Mah., Uzunmustafa Mah., Aziziye mah., Mergiç Köyü yerleşim alanları olarak belirlenmiştir (Uçkun, 2001).

1.2. Çalışma Bölgesindeki Açık ve Yeşil Alan Gereksinimleri

Bir kent için ihtiyaç duyulan açık ve yeşil alanların belirlenmesinde kentin büyüklüğü, coğrafi özellikleri, nüfus yoğunluğu, kullanım yoğunluğu gibi faktörler önemli rol oynamaktadır.

1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na dayalı yönetmeliğin 02.09.1999 tarihli ve 23804 sayılı Resmi Gazetede yapılan değişikliklere göre kentsel alanlarda kişi başına minimum 10 m²'lik aktif yeşil alan önerilmektedir. Yönetmelikte belirtilen minimum 10 m²'lik aktif yeşil alanın; minimum 1.5 m² si oyun ve çocuk bahçesi, 2 m² si mahalle parkı, 3.5 m² si şehir parkı ve 3 m² sinin ise spor alanı olarak ayrılması gerektiği belirtilmiştir (Demir, 2004).

Sözü geçen aktif yeşil alanlardan parkları alan büyüklüklerine göre; cep parkları, küçük parklar, mahalle parkları, semt parkları ve kent parkları olarak beş grupta sınıflandırılmaktadır (Altınçekiç ve Aksoy, 2002).

Cep parkları; alan büyüklüğü 5000 m²'ye kadar olan parklardır. Genellikle geçiş yeri olarak oluşturulan yeşil alanlardan meydana gelirler. Konut alanları içerisinde dinlenme amaçlı minimum 200-300 m² alan, çocuk bahçesi için ise 500 m² alan önerilmektedir (Akdoğan, 1984).

Küçük parklar, (5.001-20.000 m²) mahalle biriminde komşuluk grubu içerisinde yer alan ve genellikle çocuk bahçesi ve okul bahçesi ile bütün olarak ele alınan parklardır (Kesim, 2006).

Mahalle parkları, (20.001-50.000 m²) genellikle 2-3 komşuluk grubunun bir araya gelmesinden oluşan mahalleler içerisinde yer alan, etki alanı 800 metreyi geçmeyen ve o mahallede yaşayanların günlük rekreasyon ihtiyaçlarını karşılama işlevi olan yeşil alanlardır. Bu yeşil alanlarda oturma, dinlenme ve manzara seyretme yerlerinin yanında masa tenisi, mini satranç, dama gibi yer oyunları ve büfe, çay ocağı, tuvalet gibi yapılar, gürültülerden ve araç trafiğinden korunmuş çocuk oyun alanları bulunmaktadır (Kesim, 2006).

Semt Parkları, (50.001-250.000 m²) 2-3 mahalle biriminin bir araya gelmesinden oluşan semtlerde yer alan, eğitim kurumları ile ilişkilendirilerek ve park içerisinde yer alacak alanların birden çok fonksiyon için kullanımı amaçlı planlanan parklardır. Mahalle parklarında döşeme ve bitkilendirmelere önem verilirken, semt parklarında mahalle parklarındakine ek olarak 0-3, 4-7, 8-15 yaş grupları için birbirinden bağımsız fakat ilişkili çocuk oyun alanları, kafeteryalar, gezinti ve koşu yolları, su yüzeyleri ve bitki sergileme alanları da yer almaktadır (Altınçekiç ve Aksoy, 2002).

Kent Parkları, 250 000 m² den büyük 3-5 mahallenin bir araya gelmesinden ve 20000-50000 nüfus öngören kentsel birimlerde mahalle

parklarındaki fonksiyonlara ek olarak, açık hava tiyatrosu, tören ve konserler için alanlar veya amfi tiyatrolar, spor kompleksi (voleybol, basketbol, futbol, tenis, yüzme, vd.), gölet, dekoratif ve eğitici köşeler, hayvanların tanıtıldığı köşeler, kahve, büfe, yağmur sığınağı, restoran, kule, vb. donatıların da yer alabildiği parklardır (Kesim, 2006).

Uzun (1987)'a göre; kent parkları çeşitli fonksiyonlardan oluşmuş konut, endüstri, ticaret, eğitim gibi kent dokuları arasında bulunan en önemli kentsel dinlenme ve eğlenme olanaklarını sağlayan kentsel rekreasyon alanlarıdır.

Kent Parkları, kent halkına fiziksel, psikolojik ve sağlık yönünden önemli olan, bazı grup elemanlarıyla donatılmış büyük yeşil alanlar olarak da tanımlanabilir. Kent halkının günlük kullanımı için rahatlıkla ulaşabilecekleri yerlerde planlanan ve yürüyüş, koşu, dış mekanda oturma, piknik yapma, oyun vb. gibi bireysel ya da grup eylemlerine olanak sağlayan alanlardır (Demir, 2004).

Spor alanları, Kent içinde çocuk ve gençler başta olmak üzere kent halkının ihtiyaç duyduğu diğer bir yeşil alan ise aktif veya pasif rekreasyonel faaliyetlerde bulunabileceği alanlardandır. Schaefer (1997)'e göre spor alanları, yerleşim alanlarına özgü fiziki planlamaların dayandığı ana ilkelerden biri donatımlardır. Her yerleşim biriminin nüfus büyüklüğü ve özelliklerinin gerektirdiği donatım tesisleri içinde spor alanları insan sağlığı, zihinsel ve bedensel gelişme ve bireyin boş zamanını değerlendirmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Spor alanları devamlı spor yapılan yer olarak düşünülmemeli, aynı zamanda bir yeşil alan olarak ta ele alınmalıdır. Spor alanlarının yerleştirilmesinin fiziki plan içindeki konumu ve ideal kullanıcı ilişkisi aşağıda sıralanan kriterlerle sağlanmaktadır (Yıldızcı, 1982).

Bu spor alanlarının; 1. Eğitim kurumlarının içinde veya bitişiğinde, 10 dakikalık erişme mesafesinde (500-800 m.) olması, 2. Toplumun her yaş grubuna hizmet etmesi, 3. Yeterli yan tesislerin bulunması, 4. Çevre kirliliği açısından otoban, ekspres yol ve ana cadde gibi trafiğin yoğun olduğu ulaşım arterleri ve endüstri alanlarından uzakta olması gerekmektedir (Yıldızcı, 1982).

Çalışma alanında mevcut park ve spor alanları bu üç mahalle arasında yalnızca Kültür mahallesinde bulunmaktadır.

1.3. Yeşil Alan İşlevleri

Kentsel açık ve yeşil alanlar kent içinde iklimi, estetik görünümü ve ekonomik değerleri değiştirmekte en önemlisi de insanların fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerinde olumlu etkileri olmaktadır. Planlama sırasında yapı ve yolla birlikte düşünülen açık ve yeşil alanlar kent içinde kullanımlar arasında geçiş alanı ve ya tampon bölgeler oluşturmakta kullanımları birbirinden ayırarak günün değişik zamanlarında her türlü kullanıcı için farklı işlevler

üstlenmektedir. Gerek özel gerekse kamuya ait alanlar olsun yaşam kalitesini arttırmakta ve çeşitli rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleştirilmesine imkan vermektedir. Konut dokuları içinde günlük yaşamını sürdüren kişiler için kent içinde bulunan yeşil alanlar büyük bir öneme ve değere sahiptir. İşyerleri ve konutlar arasında bulunan açık yeşil alanlar iş saatleri dışında ve hafta sonlarında çeşitli aktivitelerin yapılmasına olanak sağlarlar; eğlence, oyun, spor gibi aktif faaliyetler dışında dinlenme ve boş zamanların değerlendirilmesinde rol oynarlar. İnsanların doğaya yaklaşmalarını sağlarlar, sosyal yaşantının hareketlenmesini ve gelişmesine yardımcı olmakla birlikte kent kimliğinin oluşumuna da katkıda bulunurlar.

1.4. Kentsel Kimlik

Kent kimliği; kent imajını etkileyen; her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan; fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen; kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen ve sürdürülebilir kent kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlük olarak tanımlanabilir (Çöl,1998).

Kentler tarihi, kültürel ve sosyal durumlarının yanında mevcut olan açık ve yeşil alanlarıyla tanımlanabilirler. Kentlerin sahip oldukları niteliklerle kimliklerini kazanır ve kentlilere bu özelliklerini yansıtırlar (Lynch, 1996).

Kentler sahip oldukları doğal ve mekansal nitelikleri sebebiyle fiziksel kimlik kazanırlar Toplumsal yapı, ekonomik yapı, siyasal yapı ve nüfus hareketleri gibi faktörle sosyal kimlikleri belirginlik kazanır. Her biri birbirinin içinde olan, birbirinden etkilenen, birbirinden ayırt edilmesi mümkün olmayan bu faktörlerin etkileşimi ile kentin sosyal kimliği tanımlanabilir. İnsan etkinliklerinin meydana gelmesiyle de kültürel faaliyetler başlar ve kültürel kimlik ortaya çıkar. Tarihsel kimlik ise kentlerin kuruluşundan günümüze kadar yaşadığı tarihsel süreç ve bu süreç içerisinde görülen toplumsal eylemlerin kent tasarımı yansmasıyla oluşur. Kentlerin; kuruluş nedenleri, günümüze kadar geçirdiği idari, sosyal, politik, dini, kültürel ve ekonomik yapılanma, kentleşme oranları tarihsel sürecini yansıtmaktadır. Bazı kentsel gelişim modellerine göre biçimsel kimlik kazanırken, bazı kentler de yaşam fonksiyonlarına göre; sanayi kenti kimliği, üniversite kenti kimliği, turizm kenti kimliği, maden kenti kimliği, fuar kenti kimliği, üniversite kenti kimliği kazanırlar (Çöl,1998).

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Malzeme

Çalışma alanındaki mevcut kullanımların belirlenmesi ve kullanılan alanların yeterli olup olmadığının belirlenmesi amacıyla 2002 yılında yapılan mevcut Revizyon ve İlave İmar Planları incenmiş ve 1/ 5000 ölçekli imar planını altlık olarak kullanılarak 2006 yılına ait mevcut kullanım haritası oluşturulmuştur.

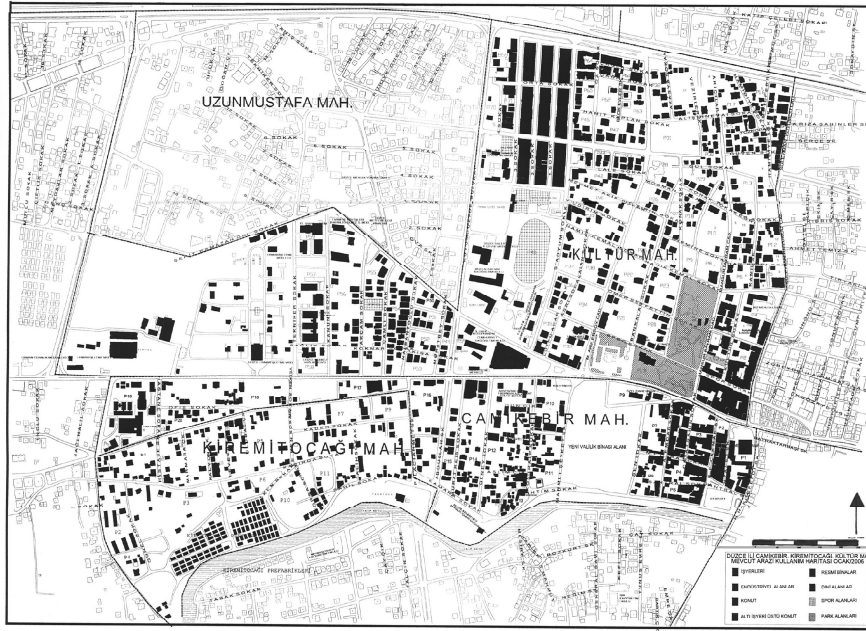
Konu ile ilgili daha önceden yapılmış olan çalışmalar incelenerek kütüphanelerde ve internet yoluyla literatür taraması yapılmış, Geçmişte çekilmiş olan kente ait fotoğraflar incelenerek ortaya çıkan değişiklikler etkileri belirlenmiştir. Belediyeden yetkili kişilerle ve konuyla ilgili olan kişilerle kişisel görüşmeler yapılmıştır.

Kent merkezindeki nüfus hareketlerinde 1999 Depreminden sonra büyük değişimler yaşanmış olmasından dolayı deprem öncesi ve deprem sonrasındaki nüfus hareketleri incelenerek çalışma alanında ne kadar açık ve yeşil alana ihtiyaç duyulduğu belirlenmeye çalışılmış, bu nüfus tahminlerinin yapılmasında 2000 yılı Düzce Revizyon ve İlave İmar Planı Raporu verilerinden yararlanılmıştır.

2.2.Yöntem

Yapılan çalışmalar sonunda Kültür, Camikebir ve Kiremitocağı mahalleleri için 2006 yılı mevcut kullanım haritası çıkarılmıştır (Şekil 1). Bu üç mahalle için ticaret, sanayi, konut, işyerleri, dini alanlar, park ve spor alanları ve boş alanlar gibi kullanım alanlarının var olan durumları saptanmıştır.

Yeşil alan standartları mahallelerdeki mevcut kullanımlarla karşılaştırılmış bu mevcut kullanımların halkın ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı araştırılmıştır. Mevcut açık ve yeşil alanların etki yarıçapları yürüyüş mesafesinin 400 m olduğu düşünülerek etki alanları hesaplanmış, eksikliği olan açık ve yeşil alanlar belirlenerek nerelerde yenilerinin oluşturulması gerektiği araştırılmış ve ihtiyaç duyulan açık ve yeşil alanlar belirlenerek önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca önerilen yeşil alanların mahalle kimliklerinin oluşumu üzerine etkileri tartışılmıştır.

Şekil 1. Çalışma alanının Ocak 2006 mevcut kullanım haritası.

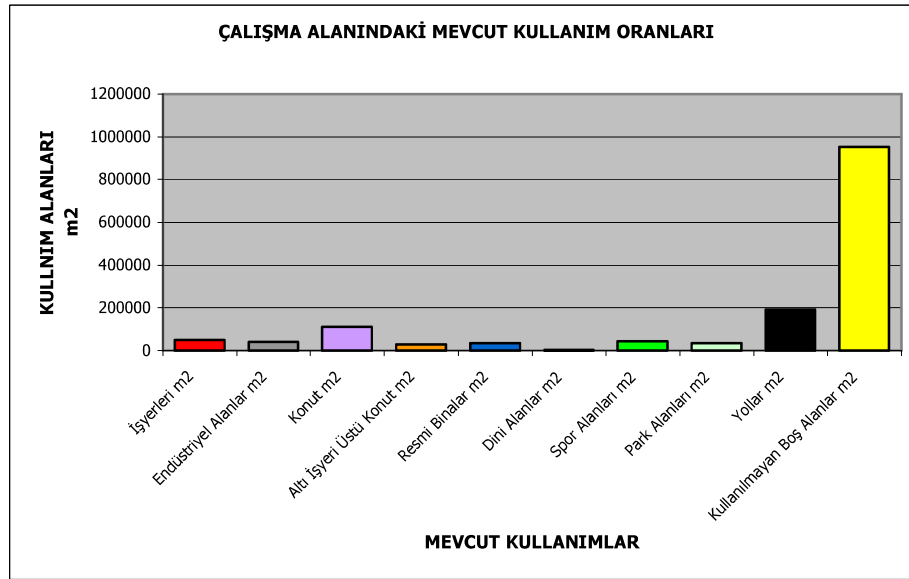
3.Bulgular

3.1 Çalışma alanının tanımı ve mevcut mahalle kullanımları

Çalışmaya konu olan alan, Düzce kent merkezindeki üç mahalleden oluşmaktadır. Toplam çalışma alanı 1490000 m² olup Camikebir, Kiremitocağı ve Kiltür mahallelerini kapsamaktadır (Çizelge 1). Alan kuzeyde kiltür mahallesine komşu olan Uzunmustafa mahallesi ve E-5 karayolu, doğusunda şerefiye ve Cedidiye mahalleleri, güneyinde Çay mahallesi ve batısında; Aziziye mahallesi bulunmaktadır. Çalışma alanı düzce il merkezinde olduğundan ilin genel özelliklerini yansıtmaktadır. Bu üç mahallede 2000 yılı nüfus verilerine göre; Camikebir’de yaklaşık 2000, Kiremitocağı’nda 1800, kiltür mahallesinde yaklaşık 2500 kişi yaşamaktadır.

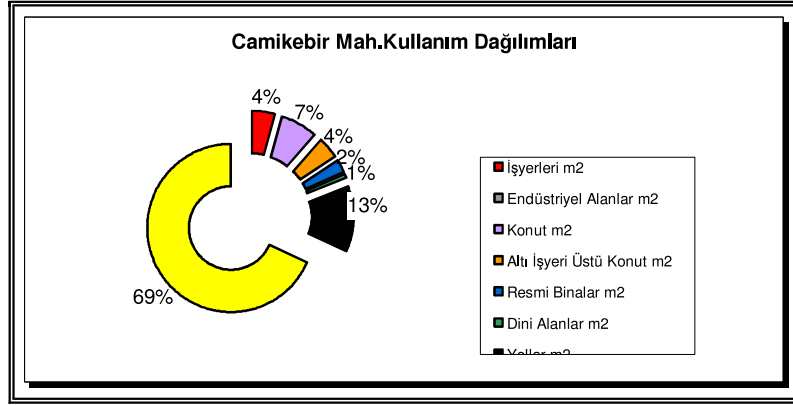
Çizelge1. Düzce Belediyesi Camikebir, Kiremitocağı ve Kültür Mahallelerinin Mevcut Alan Kullanımları (Ocak 2006).

Düzce belediyesi camikebir, kiremitocağı ve kültür mahallelerinin alan kullanımları metrajı (m ²)											
Mahalle İsmi	İşyeri m ²	Endüstriyel Alanlar m ²	Konut m ²	Altı İşyeri Üstü Konut	Resmi Binalar	Dini Alanlar m ²	Spor Alanları m ²	Park Alanları m ²	Yollar m ²	Kullanılmayan Boş Alanlar m ²	Toplam Alan m ²
Camikebir Mah.	15298	0	24832	13884	8369	2430	00	00	42426	232761	340000
Kiremitocağı Mah.	3973	0	20005	00	176	295	00	00	24142	181409	230000
Kültür Mah.	29791	40382	65475	14519	27651	316	43851	33496	125653	538866	920000
Toplam	48993	40382	110312	28403	36196	3041	43851	33496	192221	953036	1490000

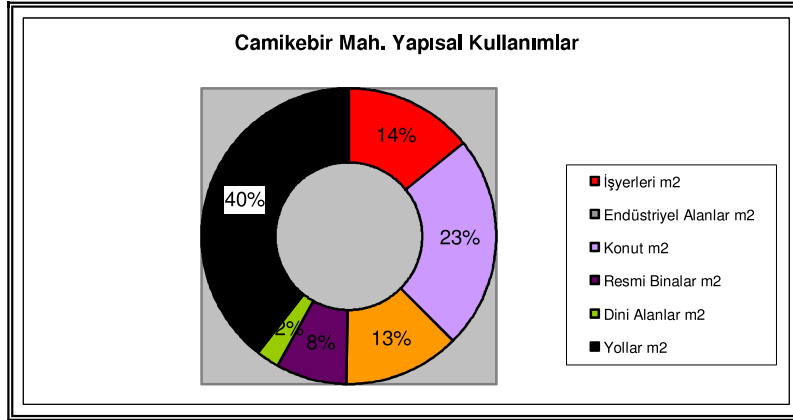

Şekil 2. Mevcut kullanım oranları

Çalışma alanındaki mahallelerden biri olan Camikebir mahallesinin yaklaşık % 68'ini kullanılmayan alanlar oluşturmaktadır. Yapısal alanların yaklaşık % 4 ünü işyerleri, % 7 sini konutlar , % 4 ünü de konut ve işyeri olarak ortak kullanılan binalar bulunmaktadır. Kullanımda olan alanlarda konut ve işyerinden başka resmi ve dini alanlar da bulunmaktadır. Bu alanlarda sırasıyla yaklaşık % 2, % 0.7'lik bir alanda yer almaktadırlar. Bu mahallede endüstri, spor ve park alanları bulunmamaktadır. Mahallenin açık alanları yollardan meydana gelmektedir ve bu alanlar mahallenin yaklaşık % 12 sini oluşturmaktadır.

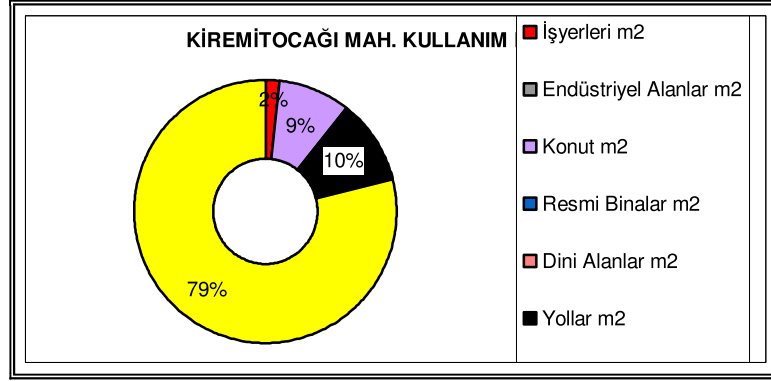

Şekil 3. Camikebir mahallesi kullanım dağılımları

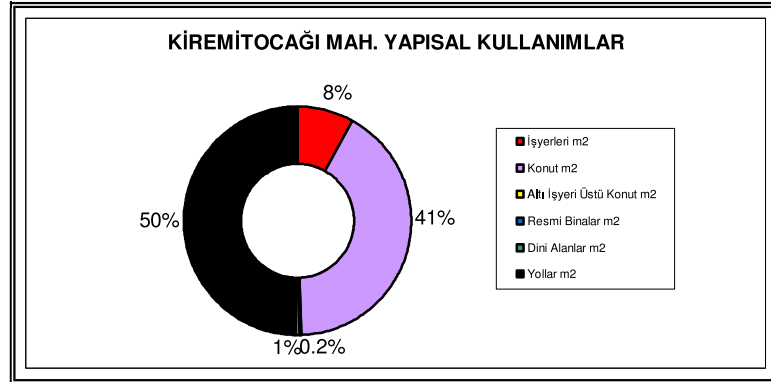

Şekil 4. Camikebir mahallesi yapısal alan kullanımları

Kiremitocağı mahallesindeki kullanılmayan alanlar mahalle toplam alanının % 79'unu oluşturmaktadır. Kullanılan alanların % 9'u konut, % 2'sinin işyeri olduğu tespit edilmiştir. Resmi binalar ve dini alanlar % 1'den az bir alan kaplamaktadır. Bu mahallede de endüstri, spor ve park alanları bulunmamaktadır. Mahalledeki mevcut açık alanlar yollardan oluşan %10'luk bir alandır.

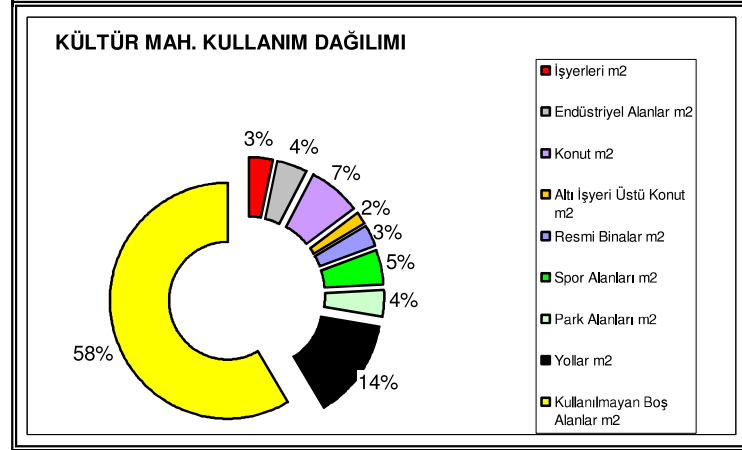
Şekil 5. Kiremitocağı mahallesi kullanım dağılımları

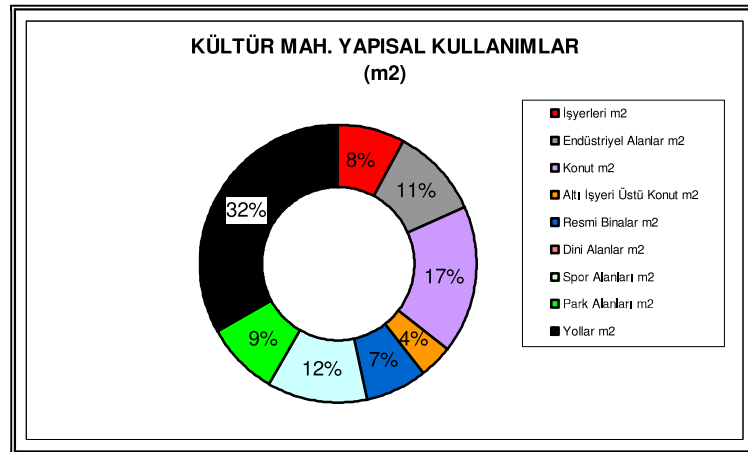
Şekil 6. Kiremitocağı mahallesi yapısal kullanımların dağılımı

Kültür mahallesinde ise % 59'luk bir kullanılmayan alan vardır. Kullanılan alanların % 3'ü işyeri, % 7'si konut, % 2'si hem konut hem işyeri olarak kullanılan alanlarından oluşmaktadır. Bu mahalledeki resmi binaların toplam alanı % 2 dini alanların toplam alanı ise % 1'den azdır. Yerleşim ve

işyeri dışında kullanımlar genel olarak Kültür mahallesinde toplanmaktadır. Mahallenin % 4'ü endüstri, % 4'i spor, % 4'ü park alanı olarak kullanılmaktadır. Kültür mahallesi toplam açık alanları mahalle yüzölçümünün % 22' sini oluşturmaktadır.

Şekil 7. Kültür mahallesi kullanım dağılımları

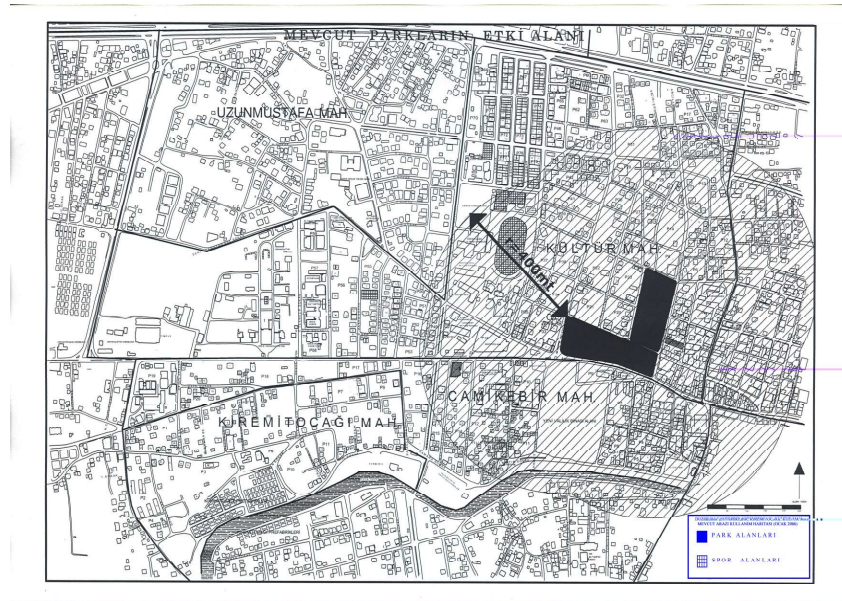
Şekil 8. Kültür mahallesi yapısal kullanımların dağılımı

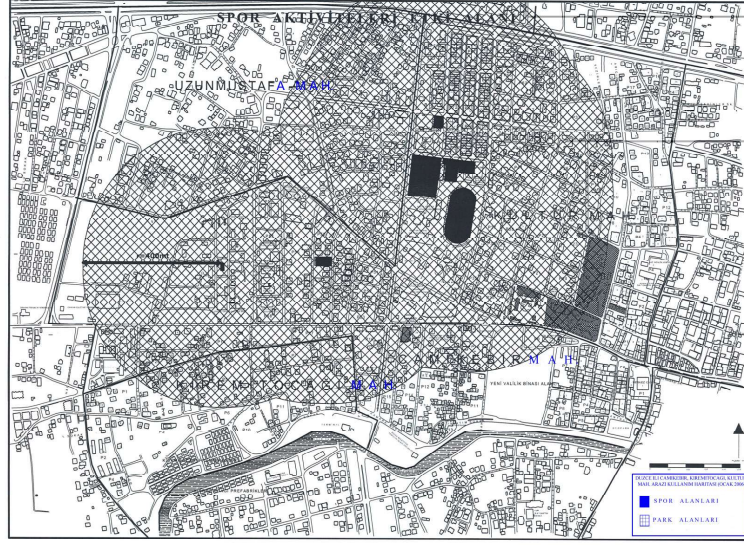
Bu üç mahalle arasında yalnızca Kültür mahallesinde spor ve park alanı mevcuttur. Bu alanlar da mahalle yüzölçümü göre % 5 spor alanı ve % 4 ile park alanlarıdır. Mahallede 2500'den fazla kişinin yaşamakta olduğu düşünüldüğünde kişi başına düşen park alanı yaklaşık 13, kişi başına düşen spor alanı ise yaklaşık 17 m²'dir.

4.2. Açık ve yeşil alanların etki alanlarının belirlenmesi

Çalışma kapsamında alanın mevcut kullanım durumları harita üzerine işlenmiş park ve spor alanlarının etki alanları oluşturulmuştur. Çocuk oyun alanları, park alanları ve spor alanlarının 2000 kişilik konut ünitelerinde 400 m uzaklıkta planlanması gereği düşünülerek; etki alanı 400 m olarak önerilmiştir. Çalışma alanında mevcut park ve spor alanları sadece Kültür mahallesinde bulunmaktadır. Kültür mahallesinde Anıt Park, Şehir Parkı ve Avni Akyol Parkı olmak üzere üç adet park bulunmaktadır.

Şekil 9. Mevcut parkların etki alanları

Şekil 10. Spor aktiviteleri etki alanları

4.Sonuç ve Öneriler

Mevcut açık ve yeşil alanlar imar kanununun ilgili maddesinde belirtilen standartlarla karşılaştırılması yapıldıktan sonra 2006 yılı için ihtiyaç duyulan açık ve yeşil alan miktarı belirlenmiştir.1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na dayalı yönetmeliğin 02.09.1999 tarihli ve 23804 sayılı Resmi Gazetede yapılan değişikliklere göre kentsel alanlarda kişi başına; minimum 1.5 m² oyun ve çocuk bahçesi, 2 m² mahalle parkı, 3.5 m² şehir parkı ve 3 m² sinin ise spor alanı olarak ayrılması gerektiği düşünüldüğünde ve 2000 yılı nüfus verileri dikkate alındığında Camikebir mahallesinde yaklaşık 3000 m² oyun alanı ve çocuk oyun bahçesine, 6000 m² spor alanına ve 4000 m² mahalle parkına ihtiyaç duymaktadır. Kiremitocağı mahallesinde ise yaklaşık 3000 m² çocuk oyun alanına, 6000 m² spor alanına 4000 m² mahalle parkına gereksinim vardır. Kültür mahallesinde yaklaşık 33000 m² park alanı ve 44000 m² spor alanı bulunmaktadır. Mahalle düzeyinde mevcut park alanları yeterli olmasına rağmen diğer mahallelerdeki kullanıcılarda düşünüldüğünde bu alanların yetersiz olduğu görülmektedir. Burada önemli olan bu yeşil alanların dağılımlarıdır. Belirli bir sistem içinde planlanıp, düzenlenmesi gerekmektedir. Planlama çalışmaları ise kent gelişimi ve nüfus artışları da düşünülerek gerçekleştirilmelidir. Örneğin Düzce il nüfusunun 2000 yılında hazırlanan imar

planına göre 2020 yılında 170000 kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu rakamlar göz önüne alındığında mahallerde ihtiyaç duyulan açık ve yeşil alan miktarı da artacaktır.

İhtiyaç duyulan açık ve yeşil alanların karşılanması için boş alanlar yeşil alanlara dönüştürülmelidir. Ancak bu gelişim için uzun vadeli plan ve zaman gerekmektedir. Yeşil alan standartlarına ulaşılması, halkın sosyal, psikolojik, fiziksel ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması için bu planlamanın yapılması gereklidir. Genellikle depremler sonrası bir çevre kirliliği meydana gelmekte ve bölgede yaşayan insanların psikolojisi olumsuz yönde etkilenmektedir. Bölge halkı üzerinde oluşan psikolojik bozukluğun iyileştirilmesi ve olası bir depremin vereceği zararın minimumda tutulması açısından Düzce gibi birinci derece deprem kuşağında bulunan yerleşimler için açık ve yeşil alanlar ayrı bir öneme sahiptir.

Kentsel, endüstriyel, tarımsal ve rekreasyonel kullanımlar doğa ile iç içe ve karşılıklı etkileşim içinde planlı veya plansız biçimde gelişirler. Alan kullanım biçimleri içerisindeki olumlu ilişkiler ile kurulan ve korunan ekolojik denge zaman içerisindeki yanlış kullanımlar sonucu çevre sorunlarına dönüşmektedir. Oysa kentsel, kırsal, endüstriyel ve rekreasyonel planlamaya dayalı kullanım kararlarının alınmasında doğanın ve doğal dengenin korunması ilkelerinden yola çıkarak dünyadaki yaşamın sürdürülebilirliği bağlamında, sağlıklı ve yaşanabilir bir çevrenin yaratılması için disiplinler arası çalışmalar zorunluluk arz etmektedir. Bu çalışmalar yer bilimcilerin konut bazında deprem riskinin belirlenmesinin ardından planlama ve tasarım odaklı ekolojik veriler ve doğal-kültürel çevreye ilişkin özellikler, gelecekte oluşacak talepler göz ardı edilmeden kentler için güvenlik kadar yaşanabilirliğin de dikkate alınarak planlanması gerekmektedir. Özellikle Düzce'nin rehabilitasyonu için yeşil alanların önemi unutulmamalıdır.

Merkezde, özellikle kış aylarında yaşanan hava kirliliği halkı büyük ölçüde rahatsız etmektedir. Düzce de hakim rüzgar yönünün kuzeyden güneye doğru esmekte olduğu düşünülerek, yeşil alanlarla oluşturacak koridorlar sayesinde kent merkezinde hava sirkülasyonu oluşturularak biriken kirli havanın dağılıp uzaklaşması sağlanarak insan sağlığı üzerinde olumlu etkileri arttırılmış olacaktır. Ayrıca yeşil alanlar ve bununla birlikte gelecek aktivitelerle kent kimliğinin kazanılmasında önemli adımlar atılmış olacaktır.

Mahallerde oluşturulacak yeşil alanların getirileriyle kent ve kentlilerin de olumlu olarak değişim göstereceği sanılmaktadır. Kent merkezinde işyerleri ve resmi binaların olması sebebiyle gün içinde gündüz kullanımı yoğun olmaktadır. İnsanların işyerlerine giderken veya öğlen aralarında gidip oturup dinlenebileceği alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Yeşil alanlarla birlikte getirilecek kullanımlarla kentin gündüz kullanımı yanında gece kullanımının da artacağı düşünülmektedir. Bir diğer gereksinim de otopark alanı ihtiyacıdır. Bu

ihtiyacın giderilmesi için okul bahçelerinin otopark olarak kullanılması fikri öne sürülmektedir. Kent merkezinde hem fiziksel görünüm açısından hem insan sağlığı açısından kültür mahallesi içerisinde bulunan sanayi alanların kaldırılması gerekmektedir. Buraların sanatsal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği hatta eğitimlerinin verildiği alanlara dönüştürülmesiyle kültür mahallesine adına uygun bir hale dönüşmüş olacaktır.

Etki alanları incelendiğinde Kiremitocağı ve Camıkebir mahallerinde acil olarak yeşil alan getirilmesi gerekmektedir. Kentin içinden geçen, Camıkebir ve Kiremitocağı mahalleri için sınır oluşturan asar suyunun sınırlayıcı etkisi bir avantaja olarak kullanılarak doğal güzellik olarak değerlendirilebilir. Buralarda dere kenarında cep parkları, oturma alanları ile bu ihtiyaç geçici olarak karşılanabilir ancak zaman içinde artan nüfusla birlikte yeşil alan miktarı standartlara uygun olarak arttırılmalıdır. Gelişim planı içinde bu merkezler birbirine bağlanıp birleştirilerek bir bütün haline alacaktır. Bu şekilde kent içinde işlevsel açık ve yeşil alanların kazandırılması sağlanmış olacaktır.

Kaynaklar

- Akdoğan, G. 1984: Doğa Düzenleme, Yıldız Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Baskı İşliği, SBP:311/312.02.84, İstanbul.
- Altınçekiç, H. ve Aksoy, Y. 2002 İstanbul'daki Parkların Uygulamadan Doğan Sorunlar Açısından İrdelenmesi, Yapı Mimarlık, Kültür ve Sanat Dergisi (245) 32-35.
- Anonim, 2000. Genel Nüfus Sayımı: Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, D.İ.E. Ankara
- Çöl, Ş.1998. Kentlerimizde Kimlik Sorunu Ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi. Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Demir, Z. 2004. Düzce'nin Yeni Kentleşme Sürecinde Açık Ve Yeşil Alanlara Yeni Fonksiyonlar Kazandırılması. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul
- Kesim, G.A., Demir, Z., Kutay, E., Örnekçi, S., Yerli, Ö. 2006. Yeni Düzce Yerleşiminde Bir Parkın Fonksiyonel Açından İrdelenmesi. AİBÜ Ormanlık Dergisi, 2 (1), :11-27. Düzce
- Invesco, 2000. Düzce Afetzede Yerleşim Alanı Nazım ve Uygulama İmar Planları Açıklama Raporu, İmar Ofisi, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Ankara
- Lynch, K. 1996. The Image of the City. The Mit Pres, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge
- Schaefer, V. 1997. Green Links: Connecting Ecosystem Fragments in the City, Douglas College, Institute of Urban Ecology, Volume:1-2

- Uçkun, E. 2001: Düzce Revizyon ve İlave İmar Planı Raporu, Erkan Uçkun Planlama, Ankara.
- Uzun. G. 1987. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Ç.Ü.Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No:48 Ziraat Fakültesi Ofset ve Teksir Atölyesi, Adana.
- Yıldızcı, A.C. 1982. Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği, İ.T.Ü. Mimarlık Bölümü, Basılmamış Doçentlik Tezi, İstanbul